

kot takšna ne priznava nobenih sekt. Otroci se uče veronauka v takimenovanih nedeljskih šolah, ki se nahajajo v zvezi s cerkvami ter so vzdrževane na stroške občine. Vzgoja ameriške mladine se vendar dokaj razlikuje od vzgoje mladine st. rega sveta ter se opira na skrupulatno gojitev fiziške izobrazbe. V to svrhu služi ne le zgolj pouk telovadbe, ki je močno razvit, marveč tudi pouk spretnosti (the work shop). Učenju telovadbe dajejo velik pomen svečanostne predstave pred občinstvom. Slehnega pol leta se vrše javna tekmovanja vseh šol, in ničesar ne izpodbuja tako ameriške mladine kakor to, da se more udeležiti skupnih javnih vaj, in pa to, da jih spuste v vrsto telovadnih tekmovanj. K poglavitnim tekmovanjem pripadajo dirka, skakanje in metanje težkih usnjatih krogel, napolnjenih od znotraj s svincom (shot). Od strani občinstva je zanimanje za te vaje jako veliko; časopisi kaj široko pišejo o tem, in mladina dobiva v nagrado zlate srebrne in bronaste medaljone...

Še važnejše morda nego pouk telovadbe je pouk v spretnosti. Ta pouk pridobi mladini neke vrste spretnost, ki ji zamore v vsakem slučaju prinesiti dobiček. V velikih delavnicah, nahajajočih se v šolskih stavbah, se uči mladina tudi raznih rokodelstev.

Poučujejo v takšnih šolah pa nalašč v ta namen izkušani učitelji. Gradivo vsake vrste ima zmerom na razpolago; torej tudi vidimo, kako mladina tukaj reže, seka, skobla ter opravlja razne opravke itd. Šola daje učenec gradivo ne le zgolj za delo v delavnicah, marveč jim daje brezplačno tudi vsa učna sredstva, kakor: knjige, zvezke, pisalne potrebnosti, brez ozira na to, ali ima otrok ubožne ali bogate starše. Lahko si je predstaviti, kako velike vsote troši mesto vsakoletno samo za ta učna sredstva pri tako velikem obiskovanju ljudskih šol v Novem Jorku! Sliče, kakor za otroke ne šteti mesto tudi s stroški za učitelje ter jih bogato nagraja. Učitelji ljudskih šol, ki jim prebivalci zaupajo vzgojo mladine in ki zavzemajo v državi stališče polno odgovornosti, so gmotno povsem preskrbljeni in se morejo posvetiti popolnoma in izključno svojem poklicu. Kandidat, ki hoče napraviti izkušnjo za učitelja, se mora izkazati z izpričevalom, da je dovršil kurs (tečaj) Colleague, ki deli nekoliko višjo izobrazbo nego naše višje srednje šole. Po dovrstitvi tega tečaja dobi kandidat prvo akademsko stopnjo: Bachelor of Arts; razen tega mora napraviti izkušnjo iz tečaja pedagogike.

Učitelj ljudske šole ne ostane predolgo na stopnji začasnega učitelja in brž ko napravi izkušnjo, ga imenujejo za pravega učitelja; takrat potem dobiva 900 dolarjev (okrog 4500 K) letne plače. Čez leta pa se mu ti dohodki še znatno izboljšajo. Kakor n. pr. pri nas ne dobi nikdar opozicije zahteva zastran izboljšanja armade, tako tudi v Ameriki zahteva po dobrih šolah nikjer ne naleti na odpor, ko bi bila tudi izvršba jako dragocena. Mnogoča prišlecev v novojorško pristanišče, ki znaša na leto celo milijon duš, prinaša v ameriška velika mesta osebe, ki ne znajo državnega jezika. Da torej dvigne stopnjo olike teh ljudi, ki so še večinoma analfabeti, da jih seznanijo z jezikom in naredbami nove domovine, je potrebno, da je reprezentacija Novega Jorka osnovala številne šole, v katerih se prihajajoči iz starega sveta uče državnega jezika. Tudi v teh šolah, odprtih od 8. do 10. ure zvečer, so na razpolago vsakovrstna učna sredstva, in angleški učitelji in učiteljice imajo ob času učenja, uravnava-nega po metodi Berlita, tako raznovrstno in mnogojezično poslušalstvo, kakor se je to godilo nekoč pri zgradbi babilonskega stolpa. Italijani, Nemci in Židje iz Rusije, zlasti pa resno pred se zroči Kitajci — vsi poslušajo pozorno učitelja, ki je med to mešanico prisiljen pojasnovati svojo govorico z raznimi gestami. Kakšna dobrot so te šole za ubožne prišlece, to je moči razumeti samo takrat, ko je človek videl vneto teh ljudi, za učenje in živahno radost, ki izvira iz tega, da vsaj peščica teh ljudi razume del razlagane vede. Mesto se briga ne le zgolj za one, ki prihajajo, marveč tudi za lastno prebivalstvo, ki v svoji mladosti ni imelo prilike obiskovati šol: „Public“ ali „High School“. V vsaki delavnici je nekoliko narodnih in srednjih šol, ki so odprte zvečer od 8. do 10. ure; v njih se poučujejo učenci brezplačno. Šole so torej dobro založene in obsegajo oddelke, ki odgovarjajo našim trgovskim ali obrtnim šolam. Kdor je dovršil takšno šolo,

dobi izpričevalo ali diplom, ki ima enak pomen kakor dovršitev pravilno obiskovane vsakdanje šole.

Posneme vredni napredek v ljudskem šolstvu pa se pojavlja tudi na vsakem koraku v snovanju poletnih šol. Le malo mladine je, ki ji je mogoče prebiti počitnice zunaj mesta; večina izmed nje mora ostati v Novem Jorku. Mladina se zabava torej po cele dneve na ulicah, kjer starši niso zmožni nadzorovati otrok zaradi različnih opravkov. Da se pride temu v okom, je mesto osnovalo takimenovane poletne šole. Pod vodstvom učiteljev zahaja mladina na izlete v mestno okolico ali se zbira na dvorišču pod streho šolskega poslopja. Tu se vrše zabave, učitelji razlagajo zgodovino, slovnost ali fiziko; mladina se ukvarja takisto z učenjem, spretnostmi. Dete, zavarovano na ta način pred vsemi slučajji, preživi veselo in s pridom poletne dneve ter ostane neprestano pod varstvom svojih učiteljev.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kamniški okraj ima svoje zborovanje dne 25. t. m. v Domžalah. Ob tej priliki bo tudi pevska vaja za maso ter poznejše petje ob slavnostnem okrajnem učit. zborovanju. Tov. pevke in pevci naj prineso s seboj oba dela Mohorjeve pesmarice in, če imajo, tudi glasove k Hubadovim narodnim pesmim. Drugo oskrbi pevovodja. Zborovanje je jutraj ob 1/2 10. Takoj za tem je pevska vaja.

Slov. učit. društvo za kočevski okraj je, kakor smo že poročali, zborovalo 14. pret. mes. v Ribnici. Društveni podpredsednik tov. Stefančič pove v svojem nagovoru žalostni vzrok, zakaj je njemu pripadla dolžnost, sklicati in voditi občni zbor. V toplih in jedrnatih besedah se spominja umrlega večletnega obč. pri-ljubljenega društvenega predsednika Fr. Gregorčiča. Društveniki se v znak sožalja in v počaščenje njegovega spomina dvignejo s sedežev. Nato izreče zahvalo mnogobrojnim udeležencem pogreba, osobito ribniškim in sodraskim naprednjakom ter tov. St. Tomšiču na tako pretresljivem nagrobnem govoru. Omenja tudi smrt uaduč. St. Primožiča ter odkrito prizna zasluge, ki si jih je pokojnik pridobil pri rojstvu sedaj vilo dobro uspevajočih organizacijskih društev naprednega učiteljstva. Zakliče i njemu: Bodi mu zemljica lahka! Potem nadaljuje: Lepo šte-vilo navzočih me navdaja z veseljem. Vendar me prejšnja neprijeten čut, ker mi oko pogrša tega in onega (to in ono). Konstatujem, da so — kakor v drugih okrajih — tudi pri nas taki, ki le v senci in zatišju čakajo, da bodo kdaj sedli k polni skledi, a hrano vanjo n-j prinašajo drugi v potu svojega obraza. Ako je to pa tudi značajno, o tem menda nimajo časa premišljati. So nekaterniki — še bolj oni s krili — ki se ne zavedajo, da je naše društvo ena izmed mnogih sobic velike hiše, ki se mo-rajajo v nji pogosto shajati siromaki ter vedno glasneje klicati, da sliši vsa domovina njih težnje in gorje. Kdor ne trka, temu se ne odpre. Brezbrižniki so škodljivi društvu tudi s tem, da dostikrat svoje najbližje tovariše in tovarišice napravijo sebi enake. Kakor zdehanje je tudi brezbriznost nalezljiva. Tok časa zahteva, da je vsak učitelj član tega ali onega stanov-skega društva. Dosti ljubši mi je „Slomškar“ — ako si ni iz golega egoizma nadel tega imena — nego tovariš, ki ni ne ptič ne miš. K sklepu omenja govornik sprejetje vo-lilnega načrta v odseku za volilno reformo ter tolaži društvениke, rekoč: Upam, da naši kruho-dajalci vendar ne bodo pustili, da bi se nas, ki smo vstopili v gmotno tako nesrečni, a za prosveto naroda eminentno važni stan, polastili občutki, kakršni morajo prešinili obsojenca v pekel, kjer stoji — kakor opisuje Dante — nad usodnimi vrati napis: Vi vsi, ki vstopite, nehajte upati! — an —

Štajersko.

Okrajno učiteljsko društvo ormoško zboruje v nedeljo, 14. junija t. l., v ormoški okoliški šoli. Začetek točno ob 1/2 11. uri pred-poldne.

Dnevni red: 1. Zapisnika. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Kratko poročilo o točkah 4. in 5. dnevnega reda letošnje uradne konfe-rence. O referatu a) poročila tov. Ant. Kosi, o referatu b) tov. Rosina. 4. Poročilo o glavnem zborovanju „Zveze“ v Celju, poročila tov. Rajšp. 5. Določitev, kateri društvениk zapade kazni v prid društvениm blaginji. 6. Volitev delegatov na letošnjo veliko skupščino „Zveze“ v Gorici. 7. Nasveti in predlogi.

K obilni udeležbi vabi vljudno odbor. **Šmarsko-rogaško učit. društvo** zbo-ruje dne 14. junija t. l. pri Sv. Križu na Sla-tini v šoli po naslednjem vzporedju: 1. Pozdrav. 2. Dopisi. 3. Šola in dom — predava tov. A. Pesek iz Narapelj. 4. Tajna kvalifikacija — predava tov. R. Košar od Sv. Bolfenka na Kogu. 5. Poročilo o „Zvezinem“ zborovanju. 6. Slučajnosti.

Tovariši in prijatelji šole dobrodošli!

Srednješolski vestnik.

**** Reforma zrelostnih izpitov na učiteljskih.** Tekom tega meseca izide na-redba nauč. ministrstva glede važnih prememb pri zrelostnih izpitih na učiteljskih. Novi iz-praševalni red velja že za letošnje zrelostne izpite. Pismeni izpiti bodo vbodoče le iz peda-gogike in učenega jezika. Tema za pedagogiko mora dati kandidatu priliko, da odgovori v samostojni obliki na eno vprašanje iz vzgoje-slovja — ali ukoslovja tako, da se iz odgovora spozna pridobljena stanovska izobrazba. Iz učenega jezika se predloži kandidatu tri teme, iz katerih si v teku pol ure izbere eno. Za iz-delovanje so določene štiri ure. V enem lokalu ne sme biti več kot 30 kandidatov. Naloge za praktične izpite se morajo vročiti kandidatu tri dni pred izpitom. Kdor ima v specialni metodiki obeh tečajih četrtega letnika red „povoljno“, je oproščen ustnega izpita iz tega predmeta. Šest dni pred ustnim izpitom mo-rajajo biti kandidati prosti šole. Iz tistih pred-metov, v katerih je imel kandidat v zadnjih dveh letnikih vsaj red „povoljno“, odpade ustni izpit. Vsak kandidat pa mora delati ustni izpit iz zemljepisja in zgodovine ter še enega predmeta, ki si ga izmed dveh sam iz-bere. Pri izpitih se ne sme gledati na manj-vredne podrobnosti, na pamet naučena repro-dukcija se mora zavreči ter se izpit sploh raztegne le na razumevanje stvarnega, da se pokaže kandidata sposobnost za učiteljski stan. Zato se vrše izpiti v obliki „kolokvija“. Vprašanja pri ustnem izpitu se smejo dati kandidatu tudi pismeno ter se mu dovoli kratek čas za premišljevanje. Redi iz kmetijstva, pi-sanja, risanja, godbe, telovadbe in ženskih ročnih del se vzamejo iz semestralnih redov dveh zadnjih letnikov. Privatisti in eksternisti se izprašujejo iz vseh predmetov, pismeno tudi iz matematike. Kandidati ali kandidatnje, ki imajo maturo srednje šole ali dekliškega liceja, se ne izprašujejo iz predmetov, ki so se jih učili na omenjenih zavodih, pač pa iz šolske higijene. Predložiti pa morajo izpričevalo treh višjih razredov.

**** Moderni pedagog** je ravnatelj novo-maške gimnazije. To dokazuje ta-le ferman: „Es sind Fälle vorgekommen, daß Gymnasial-schüler Zeitschriften, welche die sittlich-religiöse Erziehung der Schü-ler bedrohen und auf die Cha-rakterbildung einen höchst nach-theiligen Einfluß haben, nicht bloß zu Hause gelesen, sondern auch in die Schule gebracht, nämlich die „Omladina“ und „Svoboda Misl“. Das Lesen dieser bei-den Zeitschriften wird hiemit den Schülern des Gymnasiums verboten. Alle Schüler, wel-che gegen diese Anordnung verstoßen, werden nach einmaliger fruchtloser Ermahnung vom Gymnasium entfernt. — Rudolfswert, am 6. Mai 1908. — Fr. Brežnik, m. p.“

**** Povlisanje v VIII. činovni raz-red** so dosegli profesorji: Dokler, Vadjal in Werner.

**** Razširjenje slovenskega učnega jezika na slovenskih gimnazijah.** Pod tem bobnečim naslovom je deželni šolski svet sklenil, da naj se za bodoče šolsko leto uvede slovenski pouk veronauku v petem razredu. Istotako se uvede v grščini slovenski pouk v tretjem razredu. Zastopniki slovenskih strank so se brezuspešno trudili, da bi bili kaj več dosegli.

**** Šolsko leto na ženskem učiteljskem v Gorici** se sklene 24. junija. Slovenskih ma-turantk je domačih 35, zunanjih 5.

**** Prva profesorica Dalmatinka.** Gospica Jelka Peričeva iz Stona s polotoka Pelješca je 1. t. m. z dobrim uspehom napra-vila izpit iz zgodovine in zemljepisja na češkem vseučilišču v Pragi. To je prva profesorica iz Dalmacije.

**** Sprejemanje učencev na državno realko v Trstu.** V I. razred se bodo učenci sprejemali poleti in na jesen. V poletnem terminu se bo vršilo vpisovanje dne 27. t. m. od 3.—7. ure popoldne za začetne črke A—K; dne 28. t. m. od 8.—12. ure za začetne črke L—Z. Pismeni izpiti bodo 29. t. m. od 8.—10. ure dopoldne in nemščine in računstva. Ustni izpiti istega dne od 10.—12. in od 3.—6. ure in sicer iz veronauka, nemščine in računstva. — V jesenskem terminu se bo vršilo vpisovanje dne 15. septembra od 8.—12. ure dopoldne. Pismeni izpiti bodo 16. septembra od 8.—10., ustni istega dne od 10.—12. ure. — Na vpisovanje mora priti vsak učenec v spremstvu očeta, oziroma njegovega namestnika in prinesiti s seboj rojstni, oziroma krstni list, izpričevalo o cepljenju koz in izpričevalo o zdravih očeh, ter zadnje šolsko izpričevalo, poslednje s sklepnimi redi iz veronauka, nem-ščine in računstva. — Učenci, ki napravijo izpit z dobrim uspehom, imajo še pred počit-nicami plačati 4 K 20 h sprejemnine, po počit-nicah pa še prinos 3 K za učna sredstva za šolsko leto 1908/09. — Zapisovanje učen-cev od II. do VII. razreda se vrši le 16. sep-tembra od 4.—6. ure popoldne, končni spre-jem bo šele 17. septembra od 5.—6. ure po-poldne po razmeri mest, ki bodo na razpolago.

**** C. kr. državna gimnazija v Tr-stu.** Sprejemanje učencev v I. razred na tem učnem zavodu se vrši dne 19. t. m. od 10.

do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure po-poldne. Sprejemni izpiti bodo v soboto, dne 20. junija od 9. ure naprej.

**** Na c. kr. učiteljskem v Kopru** se vrši vpisovanje za sprejemne izpite za prvi (I.) letnik v ponedeljek, dne 29. junija t. l., od 10. do 12. ure predpoldne in v torek, dne 30. junija t. l., od 10. do 12. ure predpoldne in od 2. do 6. ure popoldne. Izpiti sami se prične v sredo, dne 1. julija, ob 8. uri zjutraj.

Književnost in umetnost.

Gradja za povijest školstva kralje-vina Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas. Knjiga prva. — Krasno delo! Tako sem vzkliznil, ko sem dobil to veliko knjigo, obsegajočo 938 strani velike osmerke. Začudil sem se nad delavnostjo kr. zemaljskega šolskega nadzornika, kr. svetnika A n t o n a C u v a j a. Kaj takega še nisem videl. To vam je ogromno delo. No, saj pravi pisatelj sam, da je rabil zanje polnih 15 let. Koliko truda, koliko nabiranja, koliko snovi, koliko gradiva!

Predločje nam ves razvoj hrvatskega šol-stva, počenši od začetka, ko čitamo o šolski vzgoji pred prihodom Hrvatov v njih sedanja bivališča, pa do leta 1835. To je, kratko re-čeno, vsebina prve knjige. Obljublja se nam še nadaljevanje dela: Zgodovina školstva od l. 1835. naprej.

Hrvatska publika, zlasti pa hrvatsko učit-elstvo je lahko veselo, da ima tako vlado, ki je na svoje stroške izdala to epohalno delo, ki je krasijo 102 slike. Da vidiš, dragi čitatelj, kaj nam vse nudi ta knjiga, navedem najprej glavne oddelke.

Prvi oddelek razpravlja o šolah v hrva-ških krajih od osnovanja kraljevine (l. 924.). Tukaj čitamo o šolah pred dohodom Hrvatov, o istih do dobe Karla Velikega, za Karla Ve-likega, o šolah v dobi cerkvenega razkola (857. l.) in o dobi sv. Cirila in Metoda.

Drugi oddelek govori o šolah za kraljev iz narodne dinastije (924—1102).

Tretji oddelek ima dobo za kraljev iz rodovine Arpadove (1102—1300), četrti pa za kraljev iz rodovine Anžuvinske.

V petem oddelku so popisane šole za kraljevanja Sigismunda (1387—1437), za kra-ljevanja Matjaža Korvina in za kraljevanja Vla-dislava II.

Šesti oddelek obravnava šolstvo za Habs-buržanov in sedmi za kraljev iz hiše Habsburško-Lotrinske.

Seveda, čimbolj se bližamo novejši dobi, toliko obširnejši in zanimivejši so posamezni oddelki. Toliko na kratko o vsebini knjige. V naslednjem se hočemo baviti nekoliko z raznimi oddelki. (Dalje.)

Koncentracija u osnovnoj nastavi. Rasprava Dragutina Heckmanna, učitelja. U Rumi. Izdanjem piševim. Cijena 50 filira. — To temeljito razpravo, ki obsega 43 strani, toplo priporočamo.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica.** V razpravi o proračunu je napadal poslanec Nemece vlado zaradi obnašanja v gosposki zbornici glede znižanja sladkornega davka. Zahteval je zako-nito ureditev jezikovnega vprašanja za vso državo. Poslanec Glabinski je rekel med drugim, da Poljaki bodo vedno zagovarjali svobodo vede in pouka ter terorizem na vseh poljih pa obsojajo. Zahteval je razne socialne reforme. Prešlo se je na to v specialno debato. — Knez Lichtenstein je povedal, da so krščanski socialci dali nemškim strankam roko odkrito-srčno, da se obnovi celokupnost, ki jo prepre-čuje vnanji vpliv.

*** Program Beckove vlade.** Jezikovni zakon za kraljevino Češko je — kakor poročajo „Narodni Listy“ — popolnoma zgotovljen in pripravljen za predloženje zbornici. Ne samo načela, na katerih sloni ta načrt, marveč tudi njegove detaljirane, natančno formulirane in paragrafirane določbe so baje znane ne le mi-nistrom, marveč tudi poslancem obeh narod-nosti. — Vsem, ki jim je ministriški predse-dnik prijavil svoj elaborat, je bila naložena naj-strožja diskrecija. In tako je ostal načrt do danes tajnost. — „Narodni Listy“ pripominjajo, da atmosfera v zbornici sedaj ni taka, da bi mogel baron Beck predložiti svoj načrt že v sedanjem poletnem zasedanju. Baron Beck da bo že jako zadovoljen, ako spravi pred počit-nicami pod streho poleg proračuna tudi načrt o podražavljenju severočeške železnice in pred-logo o davku na žganje. Niti povišanje bram-borskega kontingenta ne bo sedaj rešeno. — Poslanska zbornica se snide zopet med 10. in 15. septembrom in namerava se takoj v prvi seji predložiti proračun za 1909, ki je že iz-gotovljen v poedinih resortih, in izvršiti takoj ob začetku jesenskega zasedanja nove volitve v delegacije. — Tudi sedaj ne bo zasedanje formalno zaključeno, ampak le odloženo. — Za jesensko zasedanje se pripravlja nadalje zakon o zavarovanju za starost in invaliditeto, po-državljenje družbe državnih železnic (ako bodo

pogajanja do tedaj dovršena), predloga glede podunavske paroplovne družbe, predloga glede finančnega zagotavljanja vodnih zgradb, predloga o reformi hišnega davka in morda še novi kazenski in brambeni zakon. — To je naravnost ogromen program, po katerem bi bilo soditi, da se baron Beck čuti povsem varnega in da izključuje slučaj svojega padea v dogledni bodočnosti ter da se pripravlja za novo zakonodajno delo v širokem slogu. To vse dela Beck seve v nadi, da se mu jeseni posreči doseči stalno premirje o jezikovnem vprašanju. — Glede znižanja sladkornega davka so „Narodni Listi“ mnenja, da je to znižanje zaradi odločnega nastopa gosposke zbornice smatrati pokopanim. Zato pa se stranke sedaj potegujejo, da bi ministra financ Korytowskega pripravile do tega, da privoli v odpravo pristojbine za klanje živine, ki donosi na leto 10 milijonov kron. Stranke se tudi potegujejo za to, da bi se poboljšale plače poštini in železniškim uslužbencem, kar bi tudi zahtevalo trošek 10 milijonov. Finančni minister baje ni načelno nasproten temu.

* **Štajerski deželni zbor** bo, kakor je zvedel „Grazer Tagblatt“, otvorjen šele v drugi polovici meseca septembra.

* **Deželnozbornske volitve** v Istri se bodo vršile, kakor se čuje, v drugi polovici meseca oktobra t. l.

* **Jezikovni zakon za Dalmacijo.** „Neue Freie Presse“ ve poročati iz Zadra, da so Italijani v Dalmaciji silno razburjeni zaradi vesti, ki prihajajo z Dunaja glede namerjane uravnave jezikovnega vprašanja za Dalmacijo. Glasom onih vesti nameruje vlada baje urediti to vprašanje potom tajnih naredb, ne da bi vsebine teh poslednjih poprej priobčila strankam. — Namera vlade je, da se Italijanščina popolnoma odpravi iz notranjega uradovanja, a namesto dvojezičnih napisov, uradnih pečatov in javnih razglasov se imajo uvesti samohrvaški. Tako nastopanje bi nasprotovalo — pravi zadrski dopisnik dunajskega lista — dosedanjim izjavam in obljubam vlade. To postopanje more osupniti tembolj, ker Italijani ne nasprotujejo principialno vsaki uravnavi jezikovnega vprašanja, ako se ima to izvršiti potom pogajanj in ako bi se vsaj do neke mere ohranila večstoletna raba italijanskega jezika v notranjem poslovanju oblasti. Ni se torej možno ubraniti vtiska — pravi rečeni vir — da hoče vlada vso stvar odtegniti kontroli javnosti, da tem lažje odpravi italijanski jezik. To pa se protivi konstitucionalnim principom in opetovanim izjavam vlade, da se imajo jezikovna vprašanja urejevati le potom zakona in v sporazumenju med zainteresiranimi narodi. Slednjič pravi zadrski vir, da bi se s takim postopanjem v Dalmaciji ustvaril nevaren preudaj za uravnavo jezikovnega vprašanja v drugih deželah.

* **Jezikovni spor na Češkem.** Iz Homutova javljajo: Tukajšnje okrajno sodišče je odklonilo prošnjo praškega stavbenika Hromovačka, tihoč se neke zemljiške uknjižbe, z obrazloženjem, da je pri tukajšnjem okrajnem sodišču le nemški jezik v navadi. Okrajno sodišče v Mosteh je na pritožbo omenjenega Hromovačka razveljavilo razsodbo okrajnega sodišča v Homutovu ter je temu sodišču naložilo, da izvede zemljiško prenotacijo, dokler se sodišču ne predloži nemški prevod prošnje. Stavbeniku Hromovačku je sodišče dovolilo osem tedenski rok, da predloži po notarju overljen prevod prošnje.

* **Vseslovanski kongres v Pragi.** Prvi vseslovanski kongres, ki ima izvesti vse priprave za veliki vseslovanski shod na Ruskem, bo v Pragi dne 12. julija t. l. Udeležbe se ga zastopniki vseh slovanskih narodov.

* **Wahrmundova afera in štrajk na nemških visokih šolah.** Iz Prage, 3. t. m.: Pred nemškim vseučiliščem se je zbralo večje število dijakov, ki so druge odvrčali od kolegijev. Slušaletji češkega vseučilišča so imeli shod, na katerem so se posvetovali, kako stališče naj zavzamejo v očiščen generalnemu štrajku nemških dijakov — Iz Brna: Napovedani generalni štrajk slušaletjev tukajšnje nemške tehnike je pričel danes (3. t. m.) predpoldne. Vlada popoln mir. Slušaletji, ki so hoteli na predavanje, so bili na prijazen način pozvani, naj se ga ne udeležijo. Proforski zbor je imel sedaj, na kateri pa ni prišlo do nikakega sklepa. — Iz Prage: Danes (3. t. m.) ob 7. uri zjutraj se je pred dijaškim domom zbralo 43 nemških dijakov, ki so se nato v izpovedu podali pred Carolinum in potem pred Klementinum. Od tam so šli pred tehniko, kjer so se zbrali po hodnikih in na dvoriščih. Število je naraščalo od ure do ure z novo došlimi dijaki. Na češkem vseučilišču in na tehniki so se vršila predavanja redno. Na nemškem vseučilišču in nemški tehniki pa ni bilo predavanj. Med zbiranjem ni prišlo do nikakega nemira, le v Carolinumu so štiri katoliške dijakke vrgli iz avle. — Iz Dunaja 3. t. m.: Današnje predpoldne je bilo na vseučilišču in na tehniki popolnoma mirno. — Iz Gračca 3. t. m.: Na tukajšnjem vseučilišču in na tehniki so bila danes predavanja ustavljena. — Iz Dunaja, 3. t. m.: „Hochschulkorrespondenz“ poroča: Na nocojšnji zaupni seji so zastopniki vsenemških dijakov enoglasno sklenili, da pričnejo jutri zjutraj generalni štrajk. — Iz Dunaja, 4. t. m.: Odbor svobodnomiselnega dijaštva je sklenil resolucijo, v kateri izreka vladi in devetorici nemških strank neza-

upnico zaradi njih postopanja v aferi Wahrmund.

* **Profesor Schnitzer.** Znani modernist in profesor bogoslovja v Monakovem se je podvrnil višji cerkveni oblasti. Od druge strani pa poročajo, da ni profesor Schnitzer še ničesar prekladal in da se tudi ni podvrnil.

* **Bavarski škofje** so vsem bavarskim katoličanom prepovedali obisk inomoškega vseučilišča, češ, da uči na tem zavodu profesor Wahrmund modernistiške krive nauke.

* **Preganjanje narodnosti na Ogrskem.** Budimpeštansko državno pravdnistvo je dalo zapreti časnika Aralda Laszlo „zaradi ščuvanja proti madjarski narodnosti“.

* **O novi trozvezi** pišejo članke z različnim komentarjem politični listi; trozveza je: Anglija, Francija in Rusija. Predsednik Fallières je bil v Londonu povodom otvoritve francosko-angleške razstave, angleški kralj pojde v kratkem v Petrograd. Za zaničevalce Rusije je gotovo neprijetno, da jo vidi sedaj v zvezi z Anglijo in Francijo, ko so prorokovali, da je ne bo nihče več pogledal.

* **Statistika Justifikacij na Ruskem.** Odkar so se na Ruskem uvedla vojna sodišča, t. j. zadnjih 20 mesecev, so postrelili in pobesili 1700 oseb ali 90 mesečno in 3 osebe vsak dan. Lansko jesen je bilo obsojenih 456 oseb na smrt, od katerih so jih usmrtili 176, t. j. 59 na mesec. Prve tri mesece tekočega leta pa je bilo usmrčenih celo 276 oseb.

* **Proračun Združenih držav.** Kongresu Združenih držav je bil predložen proračun, ki znaša ogromno vsoto 1.107.086.569 dolarjev ali 5.535.432.845 K. Ta ogromna vsota je bila samo enkrat nadkrnjena in to za državljanske vojne. Ta proračun je zaradi tega tako visok, ker zahtevajo službe, ki jih je nanovo ustanovil predsednik Roosevelt, letni strošek 63.535.000 dolarjev. Stroški za mornarico znašajo 122.662.716 dolarjev, t. j. 613.313.580 kron.

* **Posledice ločitve cerkve od države na Francoskem.** Klerikalni list „Gazette de France“ je obelodanil rezultat svojih raziskavanj o nabiranju prinosov za vzdrževanje bogočastja in duhovenstva. List priznava, da je uspeh enak ničli. V škofiji Sens niso v 133 občinah nabrali prav nič, čeravno so župniki sami hodili od hiše do hiše. Kakor v tej, tako je tudi v ostalih škofijah. Duhovniki se morajo naučiti kakega rokodelstva, ako se hočejo preživljati.

Jubilejski dar.

Učitelstvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik izkupiček za „Narodne pesmi za šolsko mladino“ v maju 32-92 K; učiteljski zbor na Vranskem 6 K; učitelstvo v Rajhenburgu 8 K; tov. Angela Troštova iz Vodic 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodic 2 K; gospa Marija Ravnikar, nadučiteljeva soproga v Trnovem na Notranjskem 10 K; tov. Josip Kobal iz Dolenje vasi pri Senožčah 2 K; učitelstvo meščanske šole v Krškem za juni 5 K; tov. Jakob Furlan iz Ljubljane za t. l. 12 K; Jakobina Dimnikova za juni 2 K; skupaj 81-92 K; zadnjič izkazanih 2495-88 K; doslej dorovanih 2577-80 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Za „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ je nabral g. dr. Ferdo Kunec, občinski zdravnik v St. Petru pod Sv. Gorami na Štajerskem od igralskega omizja 10-50 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: p. i. učiteljski zbor mestne nemške dekliške osemrazredne šole v Ljubljani 22 K. Vsa čast vrlim koleginjam mestne nemške šole! Josip Sterniša, Avg. Lah, Kristina Schulterjeva (Pozdravljeni) in Anica Čiuha, vsi od sv. Duha, okraj Gorenja Radgona; Alojzij Urbančič iz Mirne pri Gorici (4 K); Anton Hren, Eliza Kukovec in Matilda Zirn (1 K), vsi iz Stopere na Štajerskem; Zora Legatova in J. Zupančič iz Rateč na Gorenjskem; Mavro Tramsšek, Ivana Tramsškova in Lud. Petrič vsi iz Sromelj na Štajerskem; Jakob Furlan iz Ljubljane; Ivan Daneu in Anton Germek, oba iz Sv. Ivana pri Trstu; Peter in Vilma Repič iz Unca; učitelstvo v Dol. Logatecu (8 K); Josip Hribar od Sv. Jederti pri Laškem trgu. Bog plati!

Kaj je „Slomškova zveza“? Na to vprašanje odgovarja „Slovenec“: Ker nekaj učiteljev misli, da je „Slomškova zveza“ politično društvo in obenem „privesek“ kake stranke, kakor so na primer druga okrajna učiteljska društva z „Zavezo“ vred, zato se pojasnjuje, da je „Slomškova zveza“ popolnoma nepolitično društvo slovenskih učiteljev in učiteljk, katehetov, obrtniških in srednješolskih učiteljev ter profesorjev drugih javnih zavodov, vzgojiteljev in prijateljev šole, kateri hočejo podpirati pravno-verske, pedagoške in patrijotične smotre šole in krščanska načela ter zastopati materijalne stanovske interese učiteljstva. Kdor pa hoče temeljito zasledovati naše delo-

vanje, vdeležuje naj se naših bodočih sestankov. Prvi bode dne 9. junija ob 9. uri dopoldne na prijaznem Grosupljem. Tisti, ki se verujete na krščansko idejo, ste odločni in neustrašni, pridite! — Neki liberalni učitelj je rekel: „Slomškova zveza je pravzaprav potrebna“. — Malo pomislite še drugi, pa boste rekli: „Res je!“ — Pozabil je pristaviti: „To je naša pobožna želja!“

Prošnja. Začel sem sestavljati „Ročni zapisnik za šol. leto 1908./09.“. Ker želim, da bi bil šematizem učiteljstva v novem „Ročnem zapisniku“ prav natančen in pravilen, prosim vse one, ki so zapazili v prejšnjem letniku kako napako, da me opozore nanjo po dopisnici. Popraviti hočem vse napačne podatke in se po možnosti ozirati na vse izražene želje. Vse one gg. učitelje in učiteljice, ki imajo izpit za meščanske šole, prosim, da se mi prijavijo in pristavijo, iz katere skupine so izprašani. Označiti hočemo to v novi izdaji. Za vsako uslugo se iskreno zahvaljuje že naprej L. Jelenec.

Boj za St. Lenart v Slov. goricah. Pišejo nam: Nemci so se vrgli z veliko silo na St. Lenart v Slov. goricah na Štajerskem. Na vsak način ga hočejo ponemčiti. Predvsem jim je na poti slovenska šola in slovensko učiteljstvo te šole. Temu hočejo postaviti nasproti nemško šolo in nemško nacionalno učiteljstvo, kakaj kakršna je šola in učiteljstvo, taki so potem prebivalci kraja. Nemci očitno priznavajo, da se je boj za St. Lenart šele pričel in da se razvije v pravo vojno. Usodepolno bo za one, ki bo premagan v tej ljuti vojni, posebno za Slovence, če bomo premagani. Pomenljive so besede, ki jih beremo v nekem nemškem listu: „S St. Lenartom bi veliko padlo...“ Uvažujemo te besede in bodimo pripravljeni na nasoke sovražnikov!

Na adreso višjih oblasti. Iz Trsta poročajo: Dozvajamo, da se vodstvi državnih ljudskih in meščanskih šol na trgu Lipsia in v ulici Fontana v kratkem razdelita, oziroma da se ravnateljema pridelite namestnika, oziroma pomočnika. Ker smo prisiljeni — zaradi popustljivosti vlade — pošiljati slovensko mladino v te zavode, a ker sedanja vodenja teh šol našega jezika ne znata, se nadejamo, da bo vlada ob imenovanju novih namestnikov ravnateljev toliko spoštovala državni osnovni zakon, da izbere može, ki znajo slovenski, t. j. deželni jezik, da bodo vsaj ti — če že ravnatelji ne — znali govoriti z našimi ljudmi v našem jeziku. Upamo, da bo gospod namestnik našo željo upošteval, ter da zabrani kako novo nakano gospodov Stolz-Perschinka.

Tiran Perschinka. Iz Gorice pišejo: Korak, ki ga je storil deželni šolski svet brez vidnega vzroka zoper od države priznan kulturni zavod slovenski, razburja vso slovensko javnost na Goriškem. Ako ne uporabimo vseh zakonitih sredstev, da se ubranimo prvih nasilstev v Perschinkovem novem kurzu — kaj še doživimo, ko z uspehi zraste pogum nam sovražnemu, tujemu, janičarskemu mogotcu?

Zagovor. Prejeli smo in priobčujemo: „Slomškova zveza“ sme biti vesela, pravi g. pisec notice „Iz Slov. gor.“ z dne 29. maja t. l. št. 22., jaz pa mislim, da sme biti bolnica vesela, da dobi zopet novega prebivalca, če pojde namreč tako naprej! O celi notici naj si napravijo p. n. tovariši sami sodbo, ne spleča se, da bi se spuščal v podrobnosti, saj ne morem reči o dopisu nič dobrega. Tov. pisec pozna razmere in osebe tako kot jaz. Pa če učiteljstvo na svoji solidarnosti in ugledu s takimi napadi kaj pridobi, je pač drugo vprašanje. Prizadeti.

Iz Banjaloke na Dolenjskem nam pišejo: Tukajšnje učiteljsko osebo je priredilo dne 30. maja velik slavnosten majnikov izlet na Brod (Hrvaško) v proslavo cesarjevega 60-letnega vladarskega jubileja. Izleta se je udeležilo 108 otrok z učiteljstvom in župnikom. Spotoma je bila pri Fari sv. maša s petjem in cesarsko pesmijo. Potem so se otroci okrepčali s kruhom in pijačo za nadaljno pot. — Skupno kosilo je bilo v lepo okrašenem steklenem salonu g. Jakovca, kjer se je vrstilo petje in godba. Po kosilu jim je domači nadučitelj pojasnil kratko pomen tega slavlja, nadučitelj iz Fare-vasi jim je pa v kratkem orisal življenje našega presvetlega vladarja, nakar se je mladina odzvala s cesarsko himno in živio ter slavalkici. Nato so še otroci deklamovali razne pesmi. Večina otrok je prvič videla Kolpo in prestopila na Hrvaško, kjer so z otroško navdušenostjo zapeli „Hej Slovani“. Čas je bil kratek, in treba je bilo misliti na povratek. Spotoma nazaj so peli in vriskali vzradoščeni otroci in jasno kazali, kako koristni so šolski izleti.

Velika nemška veselica se je vršila dne 28. pret. mes. v Gorici v hotelu „Union“ na korist „Schulvereina“. Vrt in vsi prostori so bili natačeni. Prišli so vsi Nemci iz Gorice, obilo častnikov, aristokracije, nekaj Nemcev iz Trsta, vlada je poslala svojega zastopnika itd. Prodajali so razglednice z gradom, na gradu nemški mož z nemško zastavo in napisom: „Von den Mauern der Alpen bis zum adriatischen Meer“ ali tako nekako. — Tako zidajo nemški most do Adrije.

Tretji izkaz prispevkov za spominsko ploščo Strmšknu. Darovali so gg. F.

Luznar, nadučit. v Kranju, 3 K; S. Štrenkl, učit. v p. v Zibiki, 3 K; L. Hotschewar, učiteljica v Šmarji, 10 K; T. Lecker in St. Lecker, učiteljici na Slivnici, po 2-5 K; Posojilnica v Šmarji, 20 K; Fr. Zacherl, učit. v Ljutomeru, 2 K; Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic 50 K; F. Ekl, učit. v Vojniku, 3 K; A. Becelj, učit. v Sentjurju, 2 K; A. Strigl, učit. na Frankolovem, 2 K; F. Pristavšek, učit. v Žaleu, 1 K; Fr. Zopf, nadučit. v Pristavi, 10-06 K; Fr. Skaza, učit. v Velenju, 3 K; J. Zotter, nadučit. na Gomilskem, 2 K; M. Sotošek, nadučit. v Zetalah, 3 K; M. Berlig, trgovec v Rogatecu, 2 K; A. Gabere in F. Zrimšek, učitelja v Zetalah, po 1 K; J. Čokl, učit. v Kostivnici, 1 K. I. izkaz 118 K, II. 132 K, III. 124-06 K; skupaj 374-06 K. Šmarje pri Jelšah, dne 9. junija 1908.

H. Sumer.

Osebnosti na Štajerskem. V pokoj je šel nadučitelj v Žičah Anton Eberl. Stalna učiteljica je postala pri Sv. Marjeti na Dravskem polju dosedanja suplentinja Ljudmila Skrbinkova.

Deška in dekliška šola v Kamniku proslavita 60letni cesarjev jubilej dne 5. julija t. l. in morda tudi še 19. julija. Ob tej priliki uprizorita obe šoli skupno Adamičovo spevoigro „Živi, svetli cesar naš!“, ki jo je isti nalašč za take prilike napisal ter jo poklonil „Učit. konvikt“. Ta jo v nekoliko dneh prevzame od tiskarne ter jo prične razpošiljati. Slavnost se vrši v tukajšnjem „Gasilnem domu“, ki ga je dalo „Gasilno društvo“ za ta slučaj na razpologo. Pri predstavi sodeluje tudi salonski orkester. Ker obeta biti prireditelji jako zanimiva, vabimo že sedaj občinstvo, posebno učiteljstvo, k prireditvi. Vodstvo prireditve ima v rokah tov. Emil Adamič sam.

Javna tombola. „Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Idrija“ priredi v društvene namene javno tombolo dne 28. junija t. l. ob 1/4. uri popoldne na glavnem trgu. Tablice se prodajajo po 20 h po idrijskih trgovinah, kakor tudi na dan tombole na mestu. Ž ozirom na blag namen se pričakuje kar najobilnejše udeležbe iz mesta samega in okolice.

Čebelarški shod v Cerknici se vrši 14. t. m. ob 3. uri popoldne v ondotnem šolskem poslopju. Predaval bo zastopnik osr. čebelarkega društva g. nadučit. Ant. Likozar.

Čebelarški shod v Kobaridu se je vršil na binkoštni ponedeljek v šolskih prostorih. Predaval je strokovnjak tov. A. Likozar iz Ljubljane.

„Otroški dan“ na Hrvaškem. Dne 6. in 7. junija so imeli vsi šolski otroci na Hrvaškem prosto in veselice pod milim nebom. **Gojeneči budimpeštanske obrtne šole v Zagrebu.** V Zagrebu je prispelo okolo 80 gojencev obrtne šole v Budimpešti pod vodstvom dveh učiteljev. Dijakom je Zagreb jako ugajal. Le temu se ne morejo načuditi, da tako moderno mesto še nima elektriškega tramvaja.

Denar po 50 stotink. Vlada namerava izdati denar po 50 vinarjev, kakor je bilo že prvotno določeno, čemer pa se je upirala ogrska vlada. Ko se leta 1910. obnovi novčena in vrednostna pogodba z Ogrsko, bo avstrijska vlada delala na to, da se uresniči njen načrt.

Prošnje za dopust vojakom v aktivni službi za časa žetve se morajo vložiti potom občine, ki jih potem dostavi okrajnemu glavarstvu.

Službe. Na dvorazredni ljudski šoli na Colu se razpisuje nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 9. julija 1908. Na dvorazredni ljudski šoli v Dol. Zemonu se razpisuje mesto učiteljice v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 22. junija 1908. Vse tri na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni.

Šolsko zdravstvo.

Zobni nedostatki pri šolski mladini. Mesto Reichenberg je nastavilo šolskaga zobozdravnika, ki je obelodanil svoje izkušnje ob sklepu šolskega leta. To delo nas poučuje o stanju tega vprašanja. Med 405 učenkami je imelo le 35 popolnoma zdrave zobe, 19 učenek je imelo le z nadomestilom popolno zobovje, vse druge so pa imele več ali manj poškodovane zobe. Povprečno pridejo na 22 zob štirje bolni zobje. Med 305 učenci je imelo le 23 zdravo zobovje, 5 jih je imelo nadomestne zobe, vsi drugi pa bolne. Razmerje je bilo torej pri dečkih neugodnejše kot pa pri deklicah. Na umeten način se je dalo rešiti le 11 odstotkov zob. Raziskavanje je dognalo, da raste sorazmerno s starostjo tudi število bolnih zob. To je pač jasno znamenje, kako malo se dečuje pri vzgoji za negovanje zob, dasi se uvidi od dne do dne bolj njihovo važnost. Dr. Formanek je pred kratkim s poizkusi dokazal, da so omotice, ki se večkrat dogajajo v prenapolnjenih prostorih, posledica strupenih tvarin v zraku. Ta strupena snov je pa največkrat amonijak, ki se tvori v nezdravih zobeh, kateri se izdiha in lahko škoduje v veliki količini vsi